

ที่ กษ 0327/ 1302

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. 10200

19 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง การศึกษาผลกระทบทางสังคมของโครงการฝายราชสีไศล

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- อ้างถึง 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0205/6213
ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2540
2. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุดที่ นร 0205/ว(ล)9387
ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1.สรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาผลกระทบทางสังคม
โครงการฝายราชสีไศลและการแก้ไขผลกระทบอย่างยั่งยืน จำนวน 100 ชุด
- 2.องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนตามแนวทางในการป้องกัน
แก้ไข และฟื้นฟู ผลกระทบจากโครงการฝายราชสีไศล จำนวน 100 ชุด

1. เรื่องเดิม

โครงการฝายราชสีไศล เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ โขง-ชี-มูล มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข
ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรมและอุปโภค-บริโภคในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย
ก่อสร้างเป็นฝายคอนกรีตมีประตูลอยน้ำ 7 ช่อง ปิดกั้นลำน้ำมูล บริเวณห้วยงานตั้งอยู่ที่บ้านปากห้วย ตำบล
บัวหุ้ง อำเภอราชสีไศล ดำเนินการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2535 และแล้วเสร็จปี พ.ศ.2536 กรมพัฒนาและส่งเสริม
พลังงาน (พพ.เดิม) กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ เมื่อมี
การทดลองเก็บกักน้ำในปี พ.ศ.2537 หลังจากนั้นไม่นาน ได้มีราษฎรเรียกร้องเกี่ยวกับการสูญเสียที่ดินทำกิน
ในการประกอบอาชีพ ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหายและประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของดิน
น้ำและความอุดมสมบูรณ์ของมวลชีวภาพต่าง ๆ รวมทั้งไม่สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าบุ่งป่าทามเพื่อ
การยังชีพพื้นฐาน

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2539 กลุ่มสมัชชาคนจนได้นำราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้าง
โครงการฝายราชสีไศลมายื่นข้อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญห จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อ
วันที่ 22 เมษายน 2539 และมีมติอนุมัติในหลักการให้ พพ.เดิม นำมติดังกล่าวมาดำเนินการเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม

2532 (ที่กรมชลประทานถือปฏิบัติอยู่) มาพิจารณาจ่ายเงินค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการฝายราษีไศล

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ.เดิม) ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเรียกร้อง ดังนี้

1) ประเด็นการจ่ายค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สินให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม หลังจากมีการเก็บกักน้ำของโครงการฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2539 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการแล้วเสร็จ และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติการจ่ายเงินค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สินจำนวน 2 ครั้ง ในเดือนกรกฎาคม 2542 และเดือนพฤศจิกายน 2542 จำนวน 2,143 แปลง เป็นเงิน 420.92 ล้านบาท แต่เนื่องจากการดำเนินการจ่ายเงินเป็นการดำเนินการภายหลังจากการก่อสร้างแล้วเสร็จ และได้มีการเก็บกักน้ำแล้วทำให้เกิดปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อน รัฐบาลจึงได้ชะลอการดำเนินการ จนกระทั่งมีการปฏิรูประบอบราชการ พ.ศ.2545 มีการถ่ายโอนภารกิจมาให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมชลประทานเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการต่อมา

2) ประเด็นการแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมเชิงวิชาการ กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ.เดิม) ได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยมหิดลทำการศึกษาเพื่อติดตามตรวจสอบสถานภาพผลกระทบและหามาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ตามสัญญาว่าจ้างที่ 372/38 ลงวันที่ 29 กันยายน 2538 เป็นระยะเวลา 1 ปี การศึกษาดำเนินได้ถึงขั้นจัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ แต่กลุ่มสมัชชาคนจน ชุมนุมเรียกร้องให้มีการศึกษาผลกระทบทางสังคมด้วย ทำให้ต้องยุติการศึกษา ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 ให้มีการศึกษาผลกระทบทางสังคม (SIA) โครงการฝายราษีไศล (สิ่งที่อ้างถึง 1) สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้มีคำสั่งที่ 147/2540 และ 20/2541 แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบทางสังคม (SIA) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน จนกระทั่งมีการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจนอีกครั้ง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 ให้เปิดประตูระบายน้ำของโครงการราษีไศลทั้งหมด จำนวน 7 บาน และให้ดำเนินศึกษา SIA ให้เสร็จสิ้นก่อนดำเนินการใดๆ (สิ่งที่อ้างถึง 2) ทั้งนี้ กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ.เดิม) ได้ดำเนินการว่าจ้างสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาผลกระทบทางสังคม (SIA) โครงการฝายราษีไศลและการแก้ไขผลกระทบอย่างยั่งยืน ตามสัญญาที่ 197/42 ลงวันที่ 28 กันยายน 2542 เป็นระยะเวลา 1 ปี 3 เดือน วงเงิน 5,588,500 บาท และดำเนินการถึงขั้นจัดทำรายงานฉบับกลาง ก็ต้องชะลอการดำเนินการศึกษาเนื่องจากมีการปฏิรูประบอบราชการ

2. ข้อเท็จจริง

ภายหลังการปฏิรูประบบราชการ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2545 โครงการฝ่ายราชินีไสล ได้ออมาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 และกรมชลประทานได้ดำเนินการต่อสืบเนื่องถึงปัจจุบัน ดังนี้

2.1 ประเด็นการจ่ายเงินค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สิน รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาลผลกระทบจากโครงการราชินีไสล มีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และอธิบดีกรมชลประทาน เป็นกรรมการและเลขานุการ การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจสอบพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้านที่ดินและทรัพย์สินได้ลุล่วงจนสามารถนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้จ่ายค่าชดเชยได้จำนวน 5 ครั้ง ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2552 รวม 8,578 แปลง เป็นเงิน 1,257.33 ล้านบาท ทั้งนี้ หากนับรวมตั้งแต่เริ่มโครงการ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติจ่ายเงินค่าชดเชยไปแล้วจำนวน 7 ครั้ง รวม 10,721 แปลง เป็นเงิน 1,678.25 ล้านบาท ทั้งนี้ยังคงค้างจำนวนประมาณ 2,990 แปลง คาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จได้ภายในปีงบประมาณ 2553

2.2 ประเด็นการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 และวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 ซึ่งให้ชะลอการดำเนินการต่อมาได้มีการประชุมเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มสมาชิกคนจนเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ประชุมรับข้อเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบทางสังคมจากโครงการฝ่ายราชินีไสลขึ้นใหม่ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 170/2549 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2549 แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบทางสังคมจากโครงการฝ่ายราชินีไสล เพื่อทำหน้าที่กำหนดขอบเขตการศึกษา (TOR) ผลกระทบทางสังคมอันเกิดจากการก่อสร้างฝ่ายราชินีไสล จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักบริหารโครงการกรมชลประทาน เป็นกรรมการและเลขานุการ และในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงองค์ประกอบคำสั่งข้างต้นเพื่อให้เป็นปัจจุบันอีก 2 ครั้ง ได้แก่ คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ 72/2550 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550 และคำสั่งที่ 194/2552 ลงวันที่ 9 เมษายน 2552 ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของกรมชลประทานและคณะกรรมการฯ ได้ดำเนินงานต่อเนื่องจากกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ. เดิม) ที่เคยดำเนินการไว้แล้วและสรุปผลการดำเนินการของคณะกรรมการได้ดังนี้

1) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาและปรับปรุง TOR ของการศึกษาผลกระทบทางสังคมที่ได้ชะลอการศึกษาไว้แต่เดิม ให้ดำเนินการได้ต่อไป

2) กรมชลประทานได้ดำเนินการแก้ไขสัญญาเดิมที่ พพ.(เดิม) ทำไว้ ตามสัญญาที่ 372/38 และจัดสรรงบประมาณที่คงเหลืออีก 3,283,243.75 บาท เป็นค่าจ้างศึกษาต่อเนื่อง

3) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ส่งผลงานการศึกษาตามสัญญา ได้แก่ รายงานฉบับกลาง (แก้ไข) ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ และรายงานฉบับสมบูรณ์ ตามลำดับให้กรมชลประทานและคณะกรรมการฯ พิจารณามาวาระ

4) คณะกรรมการฯ ได้ประชุมดำเนินงาน ทั้งหมดจำนวน 5 ครั้ง จนถึงครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2552 และมีมติเห็นชอบต่อรายงานฉบับสมบูรณ์

3. เหตุผลที่ต้องนำเสนอ

3.1 สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 และวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 ให้ดำเนินการศึกษาผลกระทบทางสังคม (SIA) โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้การควบคุมดูแลกำกับการศึกษาโดยคณะกรรมการศึกษาผลกระทบทางสังคมโครงการฝายราษีไศล ปัจจุบันคือคณะกรรมการตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ 194/2552 ลงวันที่ 9 เมษายน 2552 ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานการศึกษา ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและคณะกรรมการได้มีการประชุมครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2552 ณ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีมติ ดังนี้

1) เห็นชอบต่อรายงานการศึกษาผลกระทบทางสังคมโครงการฝายราษีไศลและการแก้ไขผลกระทบอย่างยั่งยืน

2) มอบหมายกรมชลประทานและภาคประชาชนหรือเพื่อจัดทำร่างคณะกรรมการฯ ขึ้นมา 1 ชุด เพื่อดำเนินงานตามแนวทางที่ระบุไว้ในผลการศึกษาฯ และให้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่สามารถให้การดำเนินการได้ตามแผนกำหนด

3) มอบหมายกรมชลประทานประมวลเรื่องและสรุปผลการศึกษาเสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบและสั่งการต่อไป

3.2 เพื่อให้กรมชลประทานสามารถดำเนินโครงการต่อไปให้บรรลุวัตถุประสงค์และแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างส่วนราชการและภาคประชาชน โดยผู้ได้รับผลกระทบจะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบจากโครงการฝายราษีไศลอย่างเหมาะสมตามแนวทางการศึกษาผลกระทบ

4. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับข้อพิจารณาของคณะกรรมการศึกษาผลกระทบทางสังคมโครงการฝายราษีไศลและได้รับรายงานจากกรมชลประทานว่า ได้ร่วมกับภาคประชาชนเพื่อจัดทำร่างคณะกรรมการเรียกว่า “ คณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนตามแนวทางในการป้องกันแก้ไขและฟื้นฟูผลกระทบจากโครงการฝายราษีไศล ” ประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและ

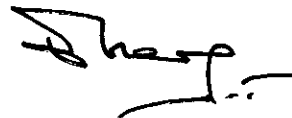
ภาคประชาชนรวม 25 คน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ เพื่อพิจารณากลั่นกรองและการขับเคลื่อนแผนงานการป้องกัน แก้ไขและฟื้นฟูผลกระทบตามผลการศึกษาให้นำไปสู่การปฏิบัติจริง และเห็นควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ดังนี้

4.1 รับทราบผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมของโครงการฝายราษีไศล และแผนงานการป้องกันแก้ไขและฟื้นฟูผลกระทบตามผลการศึกษา ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1

4.2 อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนตามแนวทางในการป้องกันแก้ไข และฟื้นฟูผลกระทบจากโครงการฝายราษีไศล โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 2

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมชลประทาน

สำนักบริหารโครงการ

โทร/โทรสาร 02-2414421